

ADVIES

advies over de beleidsnota Landbouw,
Visserij en Plattelandsbeleid
2009-2014

Inhoudstafel

1. Inleiding
2. Advies
 - 2.1 De beleidsnota LV
 - 2.2 Algemene vaststellingen over de beleidsnota LV
 - 2.3 Stapsgewijze bespreking van de beleidsnota LV

1. Situering

Op 26 oktober 2009 ontving de SALV de beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014 waarvan de Vlaamse Regering op 23 oktober 2009 akte had genomen. Tijdens zijn zitting van 23 oktober 2009 had de SALV reeds beslist om een grondig advies over deze beleidsnota voor te bereiden. Hiertoe werd een werkgroep opgericht die op 18 november en 18 december 2009 is samengekomen. Het luik visserij uit de beleidsnota werd afzonderlijk behandeld in de Technische Werkcommissie Visserij.

In de beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014 geeft de Minister-president aan hoe hij voor zijn bevoegdheden het regeerakkoord zal realiseren in de loop van de legislatuur. Een beleidsnota wordt voorbereid door de administratie en definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Advies uitbrengen over de hoofdlijnen van het beleid, het bijdragen tot het vormen van een beleidsvisie en het reflecteren over de bij het Vlaams Parlement ingediende beleidsnota('s) met betrekking tot economische, ecologische, sociale en maatschappelijke aspecten van het landbouw-, tuinbouw-, visserij- en het plattelandsbeleid behoort tot de decretale opdrachten van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij.

Voorliggend advies werd definitief vastgesteld op de SALV-zitting van 29 januari 2010.

Piet Vanthemsche
Voorzitter SALV

2. Advies

Het advies vertrekt vanuit de beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014 (beleidsnota LV) en volgt de structuur van de nota voor het geven van suggesties, aanvullingen of vragen om verduidelijking.

2.1 De beleidsnota LV

De Raad stelt vast dat de beleidsnota LV uit 7 delen is opgevat. Het eerste deel is een omgevingsanalyse gebaseerd op het Landbouwrapport, het LARA, dat tweejaarlijks zal worden geactualiseerd. Na de omgevingsanalyse volgen 6 delen waarin het beleid en de strategische keuzes voor de legislatuur 2009-2014 worden uiteengezet. Wat hierna volgt is een korte beschrijving van de strategische lijnen die uit deze delen 2 tot 7 kunnen afgeleid worden.

In het tweede deel, *de crisis vormt een uitdaging*, wordt de huidige economische crisis als uitgangspunt genomen om de belangrijkste beleidsintenties voor het Vlaamse landbouwbeleid van deze legislatuur uiteen te zetten.

Het Vlaams landbouwbeleid wordt een beleid, dat, aldus deze nota, in eerste instantie dient in te passen in het Europese landbouwbeleid, dat het kader vormt en dat aan heel wat uitdagingen, ook en vooral na 2013, het hoofd zal moeten bieden. Het toekomstige gewenste Europese landbouwbeleid wordt omschreven als *een beleid dat aan de lidstaten een flexibel kader levert waarbinnen deze dan de (eigen) landbouwsector een stabiel ondernemingskader kunnen aanbieden en waarbinnen ze de sector verder kunnen stimuleren op de ingeslagen weg van meer marktgerichtheid, meer duurzaamheid en versteviging van de internationale concurrentiepositie*. Datzelfde GLB dient aldus de beleidsnota *te kunnen blijven beschikken over een efficiënt markt- en prijsbeleid dat consumenten, producenten en verwerkers beschermt tegen buitengewone fluctuaties in aanbod en prijs van landbouwgrondstoffen, en dat producenten mogelijkheden aanreikt voor risico- en crisisbeheer*. Tenslotte moet dat Europese landbouwmodel volgens de nota *verder geconcretiseerd worden, onder meer door lidstaten systemen aan te reiken die het leveren van maatschappelijke diensten door landbouwers stimuleren en marktconform vergoeden*. Begin 2010 mogen de eerste resultaten van de Vlaamse visievorming en het studiewerk verwacht worden.

In tweede instantie zal het Vlaamse landbouwbeleid gekenmerkt worden door het verder uitvoeren van *het Vlaams herstelplan landbouw* dat een antwoord moet bieden op de vraag naar een versterking van de liquiditeitspositie en de vraag naar meer transparantie in de prijsvorming en prijsnotering binnen de verschillende sectoren van de land- en tuinbouw. Er is ook aandacht voor het snel ter beschikking stellen van de marktinformatie uit de Europese beheerscomités, een verdere toename van de landbouwproductiviteit en het opzetten van een systeem voor vergoeding van verzekeringspremies in het kader van risicobeheer.

In derde instantie wordt ondernemerschap in de landbouw vooropgesteld en dit onder het luik *landbouw, de groene onderneming*. Er zal een actieplan ondernemerschap voor de landbouw worden uitgetekend met focus op administratieve vereenvoudiging, het VLIF-instrument als motor voor innovatie en verduurzaming in de land- en tuinbouw, vorming, voorlichting en bedrijfsadvisering.

Tenslotte schenkt de beleidsnota ruim aandacht aan innovatie in de landbouw. Een voornamelijk rol wordt toegekend aan het Platform voor Landbouwonderzoek dat moet komen tot een verdere optimalisatie van de samenwerking tussen de onderzoeksinstituten en het efficiënt ontwikkelen en behoud van competenties. De nota noemt het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), de praktijkcentra, het Netwerk Onderzoek Biologische Landbouw en voeding (NOBL) en het Flanders Fruit Research (FFR).

Het derde deel van de beleidsnota, *landbouwers krijgen kansen*, geeft aan hoe het Vlaams landbouwbeleid in deze legislatuur zal inspelen op de behoeftes en noden van de landbouwsector, met name door deze kansen te bieden. Kansen worden geboden door het verder mogelijk maken van bedrijfsontwikkelingen in multifunctionele landbouw (hoeveproducenten, zorgboerderijen, hoevetoerisme, landschaps- en natuurbeheer), biolandbouw, samenwerking in de landbouw en, indien de Vlaamse landbouwer dit wenst, het telen van GGO's. Er is eveneens aandacht voor ruimte voor landbouw, voor glastuinbouwbedrijfszones, voor een goede afstemming tussen water en natuur, voor LIS (landbouwimpactstudies) en LER (landbouweffectenrapporten) en tenslotte voor een continuering en verbetering van het reeds bestaande flankerend beleid.

Het vierde deel van de beleidsnota *duurzame landbouw in een duurzame economie* gaat uit van het feit dat landbouw en landbouwbeleid niet op zich staan maar ingebed zitten in een groter geheel. Er worden beleidsintenties aangegeven ten aanzien van het (EU-)landbouwbeleid en duurzame ontwikkeling, het (Europees) plattelandsontwikkelingsbeleid, reductie van gewasbeschermingsmiddelen, landbouw en klimaatverandering, landbouwgrondstoffen als bron voor energie, het levend erfgoed, streekgebonden productie en dierenwelzijn.

In een vijfde deel beschrijft de beleidsnota hoe de landbouwadministratie deze beleidsnota mee zal helpen uitvoeren, met name *efficiënt en doeltreffend*. Er zal gewerkt worden aan een vermindering van de administratieve lasten (e-loket, GBCS als vereenvoudigde landbouwenquête, stroomlijning controles op landbouwbedrijven), er komt aandacht voor overleg tussen sector en maatschappij en er zal werk gemaakt worden van kwaliteitsvolle regelgeving. De beoogde samenwerking tussen minister en administratie wordt omschreven als een tandem.

Het zesde deel van de beleidsnota gaat in op de visserij. Met name wordt er verwezen naar het Europees kader voor dit beleid en de op til zijnde hervormingen. De beleidsnota geeft aan dat er zal gewerkt worden aan een langetermijnvisie voor een duurzame visserij. Er is in de nota specifieke aandacht voor visvermarkting.

Een zevende en laatste deel gaat in op het beleid voor het Vlaamse platteland, dat aan de hand van drie sporen (signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's en hiaten in het beleid; het opzetten van horizontale projectinitiatieven; het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten) beleidsdomeinoverschrijdend zal aangepakt worden.

2.2 Algemene vaststellingen over de beleidsnota LV

De Raad wenst in eerste plaats de Minister-president te feliciteren met deze ambitieuze beleidsnota en met de uitgebreide beschrijving en situering van de problematiek waarmee de land-, tuinbouw en visserij momenteel te maken heeft. De Raad kan zich bovendien aansluiten bij de voorgestelde strategische keuzes in de beleidsnota. Het zijn keuzes die de Vlaamse land- en tuinbouw ook de volgende jaren zullen moeten in staat stellen zich verder op een duurzame manier te ontwikkelen en de verworven positie op Europees en wereldvlak inzake productie en vermarkting van land- en tuinbouwproducten te behouden en zelfs te verbeteren.

Niettemin heeft de Raad ten aanzien van deze nota toch een aantal aanvullingen en of bemerkingen:

- uit de beleidsnota kunnen strategische keuzes worden afgeleid, maar deze keuzes worden in het document niet expliciet afzonderlijk vermeld, noch wordt in het document aangegeven hoe de keuzes in deze legislatuur zullen worden geoperationaliseerd, welke de concrete doelstellingen zijn, wat het te verwachten tijdspad naar 2014 toe is en hoe rekening zal gehouden worden met randvoorwaarden zoals budget, middelen en regelgeving;
- het is de Raad niet duidelijk welke prioriteiten gegeven worden aan de verschillende strategische keuzes uit de beleidsnota;
- de nota verwijst voor de verdere concretisering van het beoogde beleid verschillende keren naar momenteel lopende of geplande voorbereidingen onder de vorm van studies en onderzoek. De Raad vindt dat het onderbouwen van beleidskeuzes met studies en onderzoek een goede zaak is. Maar minstens even belangrijk vindt de Raad dat er over dergelijke voorbereidende werkzaamheden, en inzonderheid de resultaten van dat werk, voldoende en frequent met haar wordt teruggekoppeld;
- de Raad stelt vast dat voor een aantal vraagstukken de afstemming met andere beleidsdomeinen ter sprake komt maar had niettemin een duidelijkere afstemming tussen de verschillende beleidsnota's verwacht (Vlaams klimaatadaptatieplan, landbouw en onderwijs);
- Vlaanderen beschikt over een uitgebreid en belangrijk agrobusinesscomplex (ABC). Landbouw is hierdoor een belangrijke economische factor. Zo draagt landbouw ook bij tot een positieve handelsbalans. De beleidsnota maakt zeker melding van deze feiten maar de Raad vindt dat deze sterke troef nog meer in de beleidsnota had mogen uitgespeeld worden, zeker in het licht van de Vlaanderen in Actie (VIA) doelstelling om in 2020 een performante landbouw te hebben die de vergelijking kan doorstaan met de Europese landbouweconomische topregio's. De Raad beveelt aan om deze algemene doelstelling verder uit te werken voor de verschillende aspecten van land- en tuinbouw, zowel op vlak van economie als op vlak van duurzaamheid;

- Er ontbreekt een expliciet beleid voor jonge land- en tuinbouwers. In de voorbije legislatuur was ‘verjonging’ opgenomen als één van de speerpunten van het beleid. Op die manier kon de visie van de jongeren in kaart gebracht worden om er verder rekening mee te houden in het beleid en dus om verjonging in de landbouw te bevorderen. Naar aanleiding van dat speerpunt werd er een jongerenactieplan opgesteld, waarvan de volgende actiepunten nog niet verwezenlijkt zijn:
 - actie 1: aanpassing en modernisering van de naschoolse vorming;
 - actie 5: vermindering van schenkingsrechten en successierechten op langdurig verpachte onroerende goederen;
 - actie 6: vennootschappen in de landbouw stimuleren;
 - actie 8: speciale aandacht voor de jonge landbouwers bij voorlichting en demoprojecten;
 - actie 9: aanpassen van de VLAM-werking aan de huidige noden van jongeren;
 - actie 10: meer duidelijkheid over de toekomst van quota, toeslagrechten en nutriëntenhalte. Het actiepunt 10 is voor jongeren in de land- en tuinbouwsector van groot belang omdat hier ook de problematiek van ‘pensioenboeren’ in vervat zit.
- er ontbreekt eveneens een expliciet beleid om de gelijkwaardige juridische en financiële positie van beide partners op land- en tuinbouwbedrijven te verbeteren. Ondanks het sociaal maxi-statuuut voor meewerkende echtgeno(o)te en het licht stijgend aantal vrouwelijke bedrijfsleiders in land- en tuinbouw blijven vrouwen vaak gediscrimineerd wat betreft de financiële erkenning voor arbeid geleverd op het bedrijf, evenals wat betreft de hieruit voortvloeiende sociale rechten. Zo zal de combinatie van een halftijdse job buitenshuis met werken op het bedrijf niet kunnen leiden tot een volwaardig pensioen. De discussie rond het sociaal statuut van meewerkende echtgeno(o)t(e) zal vooral moeten gevoerd worden op niveau van andere beleidsdomeinen. De Raad is echter wel van mening dat meer gedetailleerd onderzoek naar de juridische en financiële positie van beide partners op een land- en tuinbouwbedrijf, voorlichting en bewustmakingscampagnes aan de orde is.
- de erosieproblematiek die in de omgevingsanalyse van de beleidsnota LV aangekaart wordt, krijgt in de verdere uitwerking van de nota geen vervolg. Dat gebeurt wel in de beleidsnota Leefmilieu en Natuur. Voor commentaar verwijst de SALV naar het advies ter zake van de Minaraad;
- In de omschrijving van de afstemming van de diverse onderdelen van het beleidsproces, de nota noemt de minister, het kabinet en de administratie, ontbreekt de SALV als partner in dit geheel. De Raad betreurt dit en vraagt om verduidelijking. De Raad wenst immers te wijzen op het feit dat de SALV, de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, het permanente adviesorgaan voor het beleidsdomein LV is en bovendien een integraal onderdeel van dat beleidsdomein vormt, zoals het organigram uit de bijlage van de beleidsnota ook aangeeft. De SALV is samengesteld uit vertegenwoordigers van de landbouwsector zelf, van de verschillende schakels uit de agrovoedingsketen en van het maatschappelijk middenveld betrokken rond landbouw en visserij. De Raad heeft ondermeer als decretaire opdrachten (decreet van 06 juli 2007, artikel 4) advies uitbrengen over de hoofdlijnen van het beleid en het bijdragen tot het vormen van een beleidsvisie. De Raad

wenst deze decretale rol ten volle te kunnen opnemen en wenst dan ook te streven naar een nauwe samenwerking met de Minister-president en zijn kabinet. Daarnaast is een optimale wisselwerking en informatie-uitwisseling met de (tweewekelijkse) beleidsraad, het centrale platform van het beleidsdomein dat instaat voor de beleidsmatige afstemming en de uitvoering van de strategische doelstellingen, wenselijk.

2.3 Stapsgewijze bespreking van de beleidsnota LV

1. Omgevingsanalyse

Zoals reeds gesteld beschouwt de Raad dit luik als een goede situering van de problematiek. De Raad merkt wel op dat in de sociaaleconomische analyse weinig of geen cijfers aangehaald worden met betrekking tot de verschillende vormen van tewerkstelling op het bedrijf zoals die in de praktijk voorkomen.

2. De crisis vormt een uitdaging

2.1 Een competitieve Vlaamse landbouw in een Europese en internationale context

De Raad stelt vast dat het Vlaams landbouwbeleid een duidelijke keuze maakt voor het Europees model van landbouwbeleid maar vindt in de nota geen verdere explicitering van de Vlaamse keuzes als verdere invulling voor dat toekomstige Europees landbouwmodel terug. Zo wordt bijvoorbeeld geen concrete invulling gegeven aan wat begrepen moet worden onder *een efficiënt markt- en prijsbeleid dat consumenten, producenten en verwerkers moet beschermen tegen buitengewone fluctuaties in aanbod en prijs van landbouwgrondstoffen*. De nota beperkt zich tot een algemene beschrijving van het besluitvormingsproces over de toekomst van het GLB en gaat niet in op de sectorspecifieke aspecten van het GLB. De Raad is van mening dat deze sectorspecifieke aspecten, zoals bijvoorbeeld de GMO groenten en fruit, bijzondere aandacht verdienen. De Raad suggereert om met de Vlaamse actoren pistes voor oplossingen uit te werken en die voor te stellen aan de Europese instellingen, zeker in het kader van het Belgische voorzitterschap en in de voorbereiding van de nieuwe beleidsperiode voor het GLB na 2013.

De Raad is van mening dat het verstedelijkte karakter van de Vlaamse land- en tuinbouw aanleiding geeft tot specifieke moeilijkheden en beperkingen, zoals grote druk op de open ruimte, versnippering van het areaal en zeer hoge grondprijzen. Het EU-beleid moet volgens de Raad rekening houden met de specificiteit van dergelijke sterk verstedelijkte gebieden om de duurzaamheid van de landbouw ook in die gebieden te garanderen.

De Raad suggereert dat binnen de WTO-onderhandelingen Vlaanderen blijft ijveren voor het opnemen in de discussie van de zogenaamde 'non trade concerns' en dat eerder het accent wordt gelegd op vlotte handel dan wel vrije handel. Op die manier wordt expliciet rekening gehouden met de eigenheid van de landbouw. Voor het behoud van de communautaire preferentie voor eigen producten in de context van een toenemende markttoegang als gevolg van mogelijke WTO-akkoorden, suggereert de Raad dat er werk gemaakt wordt van een label eerlijke handel voor regionale Europese productie.

Vlaanderen werkt mee aan een duurzame hervorming van het Europees landbouwbeleid na 2013. In functie daarvan ondersteunt Vlaanderen de verdere versterking, maar ook vereenvoudiging van de cross compliance. In dat verband beveelt de Raad aan om te investeren in een positief stimulerend beleid dat voorafgaat aan een sanctionerend beleid.

Wat betreft een aantal Vlaamse accenten met betrekking tot de invulling van het huidige Europese land- en tuinbouwbeleid, geeft de nota aan dat de Ronde Tafel Zuivel zal verder gezet worden. Dat is zeker positief, maar de Raad vindt dat alle deelsectoren (varkens, rundveehouderij en tuinbouw,) evenzeer de nodige aandacht verdienen.

De middelen die met art 68 van verordening (EG) 73/2009 vrijkomen, kunnen gebruikt worden voor: i) specifieke soorten van landbouw die belangrijk zijn voor de bescherming of de verbetering van het milieu, ii) de verbetering van de kwaliteit van landbouwproducten, iii) de verbetering van de afzet van landbouwproducten, iv) de toepassing van aangescherpte dierenwelzijnsnormen, v) specifieke landbouwactiviteiten die meerwaarde voor het landbouwmilieu opleveren.

De Raad suggereert dat er met een deel van de middelen uit artikel 68 een voor de sector betaalbaar verzekeringsstelsel voor risico's op het vlak van klimaat, ziekten en plagen wordt uitgewerkt. Economische schade ten gevolge van dierenziekten of besmettingen zoals bijvoorbeeld botulisme moeten eveneens gedekt worden binnen het toepassingsgebied van dit kader, er mag niet enkel aandacht zijn voor teelten. Ook bepaalde groepen van producenten bijvoorbeeld actief in de groente- en fruitsector en lid van een coöperatie mogen niet worden uitgesloten. Er is nood aan een horizontale benadering over alle sectoren heen.

In elk geval vraagt de Raad dat er van de opzet van verzekeringsstelsels snel werk gemaakt wordt, in navolging van de aanbevelingen uit de taskforce risicobeheer. De Raad wijst er op dat bij het uitbouwen van een risicobeheersstelsel, de risico's prioritair zoveel mogelijk moeten beperkt worden. Pas dan kan een verzekeringsstelsel effectief en efficiënt worden ingezet. Tot slot zou er moeten nagedacht worden over instrumenten om de land- en tuinbouwbedrijven in te dekken tegen wisselkoersschommelingen.

De Raad suggereert dat alvorens werk gemaakt wordt van bijkomende kwaliteitssystemen, er een grondige analyse gemaakt wordt van de economische meerwaarde. Essentieel is immers dat de meerkost die veelal gepaard gaat voor het land- en tuinbouwbedrijf, gedekt wordt door een meerprijs.

Wat betreft de schoolfruit- en de schoolmelkacties vindt de Raad het belangrijk dat er zowel aandacht gaat naar de verdeling en distributie van de producten als naar bijhorende sensibilisering. In dat opzicht acht de Raad een goede afstemming en samenwerking tussen de betrokken beleidsdomeinen van groot belang.

Inzake export en de inspanningen die vanuit de VLAM zullen komen om informatie over de exportmarkten te verzamelen, te analyseren en onder bruikbare vorm aan te bieden aan het

bedrijfsleven, bemerkt de Raad dat informatie over de intra communautaire markten van even grote waarde is voor de producenten.

De nota geeft aan dat het landbouwbeleid actief zal inzetten op de mogelijkheden die de Gemeenschappelijke Markt Ordening (GMO) groenten en fruit voorziet, met name om de internationale samenwerking en producentenorganisaties verder te stimuleren. De Raad suggereert om een dergelijke aanpak, waarvan het succes reeds bewezen is, ook buiten de sector groenten en fruit te stimuleren.

De Raad stelt vast dat de ontwikkelingen omtrent genetisch gemodificeerde of gewijzigde organismen op wereldvlak, vooral dan buiten de EU, razendsnel verlopen. Het in Vlaanderen verder uitbouwen van de nodige wetenschappelijke expertise acht de Raad dan ook zeer belangrijk. Zowel om de veiligheid op vlak van leefmilieu en gezondheid voor de mens te kunnen garanderen als om te vermijden dat Vlaanderen, en de EU in zijn geheel, geïsoleerd raken van deze technologische ontwikkelingen en hun commerciële toepassingen. In dat opzicht dient de keuzevrijheid voor zowel producent als consument steeds gerespecteerd te worden. Tenslotte wenst de Raad te verduidelijken dat het wereldvoedselprobleem een zeer complex probleem is waarbij de toename van de voedselproductie door een hogere productiviteit ten gevolge van GGO's een deel van de oplossing kan, maar niet noodzakelijk hoeft te zijn. De Raad vraagt een verduidelijking van de houding die Vlaanderen in Europa zal innemen inzake in de EU toegelaten en niet-toegelaten GGO's. Een correcte toepassing van het voorzorgsprincipe dient in deze steeds het uitgangspunt te zijn.

De Raad stelt dat het binnen een duurzaamheidsperspectief niet onbelangrijk is dat de mogelijke bestemming van een aantal nutritioneel hoogwaardige stromen afkomstig uit de voedingsindustrie opnieuw bestudeerd wordt, in casu het onderzoek naar het opnieuw inzetten van diervoeder als mengvoedergrondstof. Ook het nemen van beleidsmaatregelen die de teelt van eiwitrijke gewassen ondersteunen, acht de Raad van belang. Voor enkele van de mogelijke teelten is nog extra onderzoek nodig. Voor andere teelten werd binnen Vlaanderen reeds de nodige knowhow opgebouwd en is het zaak om het onderzoek in de praktijk te gaan valoriseren. Ondersteuning vanuit het beleid is gewenst.

2.2 Herstelmaatregelen

De Raad merkt op dat de beleidsnota verwijst naar een versnelde uitbetaling van steun in het kader van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Uit het activiteitenverslag van het VLIF blijkt dat er een duidelijke en grote achterstand in behandeling en uitbetaling is van de dossiers. De Raad had dan ook meer duidelijkheid en concrete maatregelen verwacht over hoe deze problematiek zal aangepakt worden in de komende legislatuur.

Dat het economisch herstelplan ook aandacht geeft aan de agrovoedingssector, vindt de Raad terecht. Belangrijk is echter dat het projecten betreft die tevens een effectieve meerwaarde realiseren voor de primaire productie en dat er voor de uitbouw van het beleid ten aanzien van het agrobusinesscomplex middelen van buiten het landbouwbeleid worden aangetrokken. De Raad beveelt aan dat extra

middelen zouden worden voorzien – buiten het VLIF-budget voor land- en tuinbouw – teneinde toe te laten aan de ondernemingen van de agrovoedingsindustrie dezelfde steunpercentages toe te kennen als nu worden voorzien door de klassieke economische steuninstrumenten voor niet-agrovoedingssectoren (30% en 40% terwijl voor de VLIF-steun dit 10% van de investering betreft).

De beleidsnota stelt dat prijzen tot stand komen in de markt en dat de overheid wel faciliterend kan optreden maar verder geen regulerende rol kan hebben. De Raad wenst te wijzen op het feit dat de Vlaamse overheid wel degelijk een regulerende rol kan spelen. Het correct toepassen van Europese verordeningen (1186/90, 2930/81 en 344/91) in verband met aanbiedingsvormen van slachtkarkassen is hier een voorbeeld van. De markt kan maar optimaal functioneren mits duidelijke en afdwingbare spelregels.

2.3 Landbouw, de groene onderneming

De Raad juicht de uitwerking van een actieplan voor ondernemerschap in de landbouw toe maar verwacht dat de Raad en de sector hierin betrokken worden. Bovendien dient ondernemerschap in dit actieplan vanuit verschillende invalshoeken bekeken te worden. Hierbij zijn de economische performantie van bedrijven, innovatieve ontwikkelingen en kostenefficiëntie van cruciaal belang. Ondernemerschap op bedrijfsniveau heeft ook te maken met strategische beslissingen zoals groeien, specialiseren, diversifiëren, omschakeling naar vennootschappen, enzovoort. Die beslissingen hebben echter vaak een grote impact op de manier waarop de betrokken arbeidskrachten een inkomen, eigen vermogen en sociale rechten kunnen opbouwen. Ook die elementen dienen in een actieplan voor ondernemerschap meegenomen te worden, onder meer op niveau van voorlichting, advies en vorming, aanspreekpunt voor bedrijfsovername en administratieve vereenvoudiging.

Het begrip groene onderneming wordt in de beleidsnota nergens verduidelijkt. In elk geval is het positief dat er voluit de kaart getrokken wordt van de administratieve vereenvoudiging, maar overleg met de sector is hierin, volgens de Raad, aangewezen. De Raad vraagt dat alle overheden die regels opleggen aan de land- en tuinbouwsector hier in samenspraak werk van maken, inzonderheid de Vlaamse en de federale overheid.

Het VLIF is een belangrijk instrument in het landbouwbeleid en de beleidsnota schenkt dan ook terecht de nodige aandacht aan dit instrument. De Raad vindt het positief dat het beoogde doel en de verwachte effecten van VLIF-investeringen, in de versterking van de structuur en de concurrentiepositie van de land- en tuinbouwsector, in milieu natuur en dierenwelzijn, aantoonbaar en meetbaar zullen zijn. De Raad vraagt om het beoogde doel en de verwachte effecten goed af te lijnen. Belangrijk is dat dergelijke oefening niet tot onnodige/extra administratieve lasten zal leiden.

Verder suggereert de Raad dat er extra middelen buiten het VLIF-budget voor land- en tuinbouwbedrijven worden vrijgemaakt voor de subsidiëring van machines van loonbedrijven die uitsluitend voor landbouwdoeleinden kunnen aangewend worden, zoals bijvoorbeeld oogstwerktuigen. Een tussenkomst in die zin kan ervoor zorgen dat landbouwers een evenredig lagere prijs betalen voor de werkzaamheden die uitgevoerd worden met dergelijke machines. De

Raad en de sector wensen ten slotte betrokken te worden bij het project re-engineering en de werkgroep VLIF-vereenvoudiging.

De Raad is van oordeel dat er opnieuw en blijvend steun moet verleend worden aan alle producenten die samen investeren volgens het coöperatief model.

De nota stelt dat vennootschapsvormen positief worden gediscrimineerd en dat financiering met eigen middelen wordt aangemoedigd. De Raad merkt echter op voor wat betreft het optrekken van VLIF-steun bij eerste installatie dat indien de steun opgetrokken wordt van 55.000 EUR naar 70.000 EUR, vennootschappen met een vennootschapsbelasting minder positief gediscrimineerd zullen worden ten gevolge van een toenemend fiscaal nadeel. Sowieso is het voor de Raad niet duidelijk hoe de nieuwe steun voor eerste installatie eruit zal zien (verdeelsleutel tussen vestigingssteun en rentesubsidie) en wanneer die ingevoerd zal worden.

De Raad merkt op dat het luik over ‘vorming en voorlichting’ heel beknopt geschreven is. De Raad wil de aandacht vestigen op recente ontwikkelingen in het secundair land- en tuinbouwonderwijs waarbij een regionale aanpak en flexibiliteit in functie van toekomstgerichte keuzes van belang is. Scholen staan voor een grote uitdaging om adequaat te kunnen inspelen op de plaatselijke vraag en situatie. Voor de uitvoering zal het in de toekomst nodig zijn te evolueren van gestandaardiseerd en aanbodgericht naar flexibeler onderwijs rekening houdend met de regionale context en evoluties. Er zal meer aandacht moeten worden besteed aan ondernemersvaardigheden, diversiteit van het opleidingsbod en afstemming op noodzakelijke beroepskwalificaties. Werkplekleren is daarbij van groot belang om leerlingen te laten kennismaken met de realiteit van een land- en tuinbouwbedrijf. In dat opzicht is het wenselijk dat er een duidelijkere afstemming tot stand komt met de intenties van het beleidsdomein Onderwijs (naar een continu proces van opleiding, omscholing, training en onderwijs).

Inzake bedrijfsadviesering stelt de Raad dat het BAS-systeem voor verbetering vatbaar is. Een pre-financiering van de landbouwers in plaats van een pre-financiering van het systeem door de landbouwers is wenselijk.

2.4 Innovatie

Dat innovatie in een afzonderlijk en inhoudelijk deel van de beleidsnota aan bod komt, is zeer positief, evenals de belangrijke rol die aan het landbouwonderzoek wordt toegekend en de integrerende rol voor het Platform voor Landbouwonderzoek. Specifiek wordt ook de nodige aandacht gevraagd voor het landbouweconomisch onderzoek dat sinds de afschaffing van het federale Landbouweconomisch Instituut (LEI) en nadien geheten Centrum voor Landbouweconomie (CLE) op het achterplan dreigt te geraken.

Belangrijk is dat alle spelers in het landbouwonderzoek, waaronder ook de universiteiten en de hogescholen, samenwerken met als leidraad het Witboek Landbouwonderzoek. De Raad beveelt aan om de realisaties van de geformuleerde onderzoeksprioriteiten regelmatig te evalueren. Voor

kennisdoorstroming naar derde wereldlanden bijvoorbeeld kan het ILVO samenwerken met universiteiten via de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR).

De Raad stelt dat het onderzoek voor biologische landbouw volledig ingebed moet zijn binnen het landbouwonderzoek. Dat bio-onderzoek staat immers niet enkel in functie van de biologische landbouw zelf maar kan tevens bijdragen tot de verdere verduurzaming van de Vlaamse land- en tuinbouw in het algemeen. De Raad pleit voor een integratie van het bio-onderzoek in bestaande structuren, weliswaar met een eigen programma. NOBL en het recent opgerichte Centrum voor Coördinatie Biologische Teelt (CCBT) zouden in dat programma een netwerkrol kunnen spelen, zoals Flanders Fruit Research (FFR) dat doet in de fruitteelt.

Het beleidsdomein LV speelt een belangrijke rol voor de ondersteuning van het landbouwonderzoek. Ook andere beleidsdomeinen leveren belangrijke financiële bijdragen voor landbouwonderzoek, bijvoorbeeld via onderwijs (FWO) en wetenschappen en innovatie (IWT). In de onderzoekspraktijk kan het belangrijk zijn dat voor concrete problemen (bijvoorbeeld het statuut van onderzoekers, bij calls voor EU-onderzoeksprojecten) afstemming gebeurt tussen de verschillende beleidsdomeinen. Bij deze problematiek kan volgens de Raad het Platform voor Landbouwonderzoek een belangrijke rol spelen.

Innovatiebeleid dient zich echter ook te richten op land- en tuinbouwers. In dat opzicht zou werk kunnen gemaakt worden van de betoelaging, vanuit het VLIF, van innovatieve investeringen die nog niet in het VLIF beschreven staan en of van een tijdelijk hoger VLIF-steunpercentage binnen een globale benadering van innovatieve investeringen op het land- en tuinbouwbedrijf. Tenslotte wenst de Raad de noodzaak aan praktijkcentra voor de dierlijke sector te herhalen.

3. Landbouwers krijgen kansen

3.1 Bedrijfsontwikkelingen

De Raad stelt vast dat de in de titel vernoemde begrippen *multifunctionele bedrijven: landschaps- en natuurbeheer* niet verder in de nota uitgewerkt worden. Positief is alvast de nadruk op het faciliteren van de omschakeling en het bevorderen van afzetmogelijkheden voor biologische landbouw.

Het is een feit dat bepaalde vormen van samenwerking kunnen resulteren in een sterkere positie van de sector. Het samen ondernemen, zoals in de beleidsnota omschreven, dient vervolgens ook effectief ondersteund te worden met beleidsinstrumenten.

3.2 Ruimte voor landbouw

Zoals de nota stelt, is juridische zekerheid over de bestemming van de ruimte een *conditio sine qua non* voor de land- en tuinbouw. De uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen moet onverminderd verder gezet worden volgens de in de vorige legislatuur gemaakte afspraken. Het juridisch statuut van die afspraken dient versterkt te worden. Het is tevens van belang dat de gecreëerde nevenfuncties in bepaalde gebieden geen afbreuk doen aan de rechtszekerheid van de

hoofdfunctie landbouw. Wat glastuinbouwzones betreft, wordt gewezen op de noodzaak van de ontwikkeling van een slim elektriciteitsnetwerk dat aangepast is aan een meer decentrale elektriciteitsproductie en coherente aansluitings- en exploitatievoorwaarden ter ondersteuning van kwalitatieve WKK-installaties en installaties op basis van hernieuwbare energiebronnen.

3.3 Afstemming met water en natuur

Wat betreft landbouw en water wordt ingezet op het ontwikkelen van win-winsituaties voor landbouw en waterbeheer en het inzetten van de best beschikbare instrumenten om de nadelige effecten op landbouw te verminderen. De Raad benadrukt dat er binnen de krijtlijnen van de Europese Kaderrichtlijn Water afwijkingen mogelijk zijn. De landbouw dient zich echter te blijven inspannen om haar deel bij te dragen aan het bereiken van deze doelstellingen, zoals ook geformuleerd in het Pact 2020. Een evaluatie van de in 2005 ingevoerde integrale waterfactuur dringt zich op, rekening houdend met het ‘kostenterugwinningsprincipe’, het ‘de vervuiler betaalt principe’ en het streven naar administratieve vereenvoudiging. In dat kader vraagt de Raad dat bij de integrale waterfactuur rekening gehouden wordt met het effectief (niet)gebruik van de infrastructuur. De raad vraagt eveneens een correcte toepassing van de economische instrumenten zoals heffingen en (sanerings)bijdragen. De raad vraagt wel daarbij voldoende oog te hebben voor de praktische toepasbaarheid en eenvoud van de regelgeving.

De Raad wenst hierna genoemde passages uit het Regeerakkoord te benadrukken, met name *de besteding van middelen van natuur- en bosbeleid gebeurt prioritair in functie van het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, rekening houdend met alle belangen en op basis van een billijke vergoeding. We zorgen ervoor dat tegen 2015 het grootste deel van de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, effectief in uitvoering zijn. Dit instandhoudingsbeleid moet leiden tot een toename van het aantal habitats en soorten van Europees belang die zich in een goede staat van instandhouding bevinden, van het aantal beschermde gebieden waarin de milieukwaliteit verbeterd is, en van het aantal gebieden/habitats met een betere onderlinge verbinding.*

4. Duurzame landbouw in een duurzame economie

4.3 Reductie van gewasbeschermingsmiddelen

Bij beslissingen over reductie van gewasbeschermingsmiddelen moet een gezond evenwicht nagestreefd worden tussen ecologische aspecten, maatschappelijke bezorgdheden en economische argumenten. Dit is vooral van belang voor de kleine teelten, die zonder alternatieven dreigen verloren te gaan.

Inzake de nieuwe EU-richtlijn gewasbeschermingsmiddelen, lijkt het de Raad een goed idee om de Integrated Pest Management of IPM-richtsnoeren in de vernieuwde code goede landbouwpraktijken op te nemen. De IKKB standaard is een privé-initiatief, het zal dan ook van de beheerders van de standaard afhangen of IPM al dan niet opgenomen wordt.

4.4 Landbouw en klimaatverandering

De beleidsnota LV vermeldt concrete maatregelen voor adaptatie van de landbouw aan klimaatverandering. Voor mitigatie worden geen concrete maatregelen geformuleerd. Dit zal verder moeten uitgewerkt worden in het Vlaams adaptatieplan. De Raad vraagt om bij deze opmaak betrokken te worden.

Volgens de beleidsnota Leefmilieu en Natuur staat tijdens deze legislatuur de opmaak van een nieuw Vlaams Klimaatplan op de agenda. Hierin zullen mitigatiemaatregelen worden opgenomen. Deze beleidsnota stelt verder dat de opmaak zal gebeuren in overleg met het brede middenveld. De Raad rekent er dan ook op dat ze betrokken zal worden.

4.5 Landbouwgrondstoffen als bron voor energie

Voor de bevoegde Vlaamse ministers ziet de Raad een belangrijke rol weggelegd inzake het faciliteren van het vergunningenbeleid voor hernieuwbare energieproductie door de land- en tuinbouw. De landbouw beschikt over een groot potentieel om in te spelen op vragen van energieproducenten voor het plaatsen van windturbines en zonnenvelden.

De piste van het gebruik van landbouwgrondstoffen als bron voor energie moet grondig bekeken worden. Die piste mag de eerste prioriteit van de landbouw, namelijk de productie van voedsel en voeder, niet in het gedrang brengen. In de beleidsnota Leefmilieu en Natuur wordt aangegeven dat men zal nagaan welke bestemmingen (energiewinning versus recyclage) het meest geschikt zijn voor de verschillende types biomassa. De Raad stelt vast dat de landbouwsector vragende partij is om organisch-biologische afvalstromen uit andere sectoren in te zetten bij de productie van hernieuwbare energie.

5. De landbouwadministratie: efficiënt en doeltreffend

De Raad waardeert de inspanningen die de laatste jaren binnen de administratie zijn geleverd. Het eindpunt is echter nog niet bereikt en verbeteringen, ook aan het e-loket, zijn nog steeds mogelijk.

Voor wat het overleg met de sector betreft, wijst de Raad op de belangrijke rol van de handel (naast de landbouw en agrovoedingsnijverheid), met name voor wat betreft de export van Vlaamse agrovoedingsproducten.

In de omschrijving van de afstemming van de diverse onderdelen van het beleidsproces, de nota noemt de minister, het kabinet en de administratie, ontbreekt de SALV als partner in dit geheel. De Raad betreurt dit en vraagt om verduidelijking. De Raad wenst immers te wijzen op het feit dat de SALV, de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, het permanente adviesorgaan voor het beleidsdomein LV is en bovendien een integraal onderdeel van dat beleidsdomein vormt. De SALV is samengesteld uit vertegenwoordigers van de landbouwsector zelf, van de verschillende schakels uit de agrovoedingsketen en van het maatschappelijk middenveld betrokken rond landbouw en visserij.

De Raad heeft ondermeer als decretale opdrachten (decreet van 06 juli 2007, artikel 4):

- uit eigen beweging of op verzoek advies uitbrengen over de hoofdlijnen van het beleid met betrekking tot alle economische, ecologische, sociale en maatschappelijke aspecten van het landbouw-, tuinbouw-, visserij- en het plattelandsbeleid;
- bijdragen tot het vormen van een beleidsvisie over alle economische, ecologische, sociale en maatschappelijke aspecten van het landbouw-, tuinbouw-, visserij- en het plattelandsbeleid;
- reflecteren over de bij het Vlaams Parlement ingediende beleidsnota's met betrekking tot economische, ecologische, sociale en maatschappelijke aspecten van het landbouw-, tuinbouw-, visserij- en het plattelandsbeleid, en over ingediende beleidsnota's van andere beleidsdomeinen met een belangrijke invloed op het landbouw-, tuinbouw-, visserij- en het plattelandsbeleid;

De Raad wenst deze decretale rol ten volle te kunnen opnemen en wenst dan ook te streven naar een nauwe samenwerking met de Minister-president en zijn kabinet. Daarnaast is een optimale wisselwerking en informatie-uitwisseling met de (tweewekelijkse) beleidsraad, het centrale platform van het beleidsdomein dat instaat voor de beleidsmatige afstemming en de uitvoering van de strategische doelstellingen, noodzakelijk.

6. *Visserij*

De Raad verwelkomt de kernpunten in de beleidsnota omtrent het Europees visserijbeleid. Specifiek rond de lange termijnvisie zit de Raad op een zelfde lijn, maar er zijn enkele aspecten die qua interpretatie om verduidelijking vragen. Dat gaat vooral over de invulling op het terrein van vermelde begrippen zoals 'milieuvriendelijke technieken' en 'bodemschade', waarvoor het zeer belangrijk is om rekening te houden met de visie van ervaringdeskundigen, namelijk de vissers. Zo is er ook de verwijzing naar het verminderen van bijvangsten. Veel bijvangsten zijn van duurzame aard en hebben een economische waarde. Het spreekt voor zich dat enkel de 'ongewenste' bijvangsten dienen verminderd te worden. Op dat gebied, net als voor het verbeteren van de energie-efficiëntie en voor de afbouw van de vloot, zijn er reeds veel inspanningen geleverd. Uiteraard is het zo dat er nog een verdere inzet van de sector mag verwacht worden om de energie-efficiëntie te verhogen en de milieu- impact te verminderen zodat de ecologische, economische en sociale belangen met elkaar in evenwicht zijn.

Wat prijsvorming betreft is de verwijzing naar kwaliteit een noodzakelijke benadering binnen het beleid. Er zijn echter meer mogelijkheden rond marktordening waar een Vlaams en een Europees beleid kunnen naar streven. Ook hier is de Raad vragende partij om alle ideeën en initiatieven ter verbetering van de prijsvorming verder te bestuderen in samenspraak met de sector. Dit komt ook naar voor in het hoofdstuk visvermarkting. Intensief samenwerken is volgens de Raad een absolute noodzaak om de prijsvorming van de Vlaamse productie te optimaliseren.

Ook in het hoofdstuk 'Verduurzaming van de visserij' kan de Raad zich volledig terugvinden. De verwijzing naar een samenspraak met de betrokkenen om het collectief benuttingsstelsel in te vullen

wordt toegejuicht. Enkele vermelde concrete gegevens zoals kortingen op de visserij-inspanning, de Vlaamse verdeling van die inspanning en de omschrijving van de gebieden en de visserijtechnieken waar dit van toepassing is, kunnen in sommige gevallen jaar na jaar veranderen. Het is dus zeker nodig om hier enige flexibiliteit te voorzien.

Wat betreft het visserijonderzoeksbeleid wil de Raad nog meegeven dat het de samenwerking tussen vissers en wetenschappers zeer belangrijk acht. Dat zou uiteindelijk moeten leiden tot een eensgezinde visie over de relevante gegevens en een algemene aanvaarding van de beleidsgevolgen van die gegevens. De Vlaamse initiatieven om dit onderwerp een thema te maken onder het Belgisch voorzitterschap van de Europese Raad in de tweede helft van 2010 verdienen hier dan ook een vermelding.

7. Het Vlaams Platteland, werkgebied voor een innovatief, sociaal en open Vlaanderen

7.1 De uitvoering van het Vlaamse Plattelandsbeleid levert een duidelijk beleidskader op

De Raad stelt vast dat de tekst 'Naar een Vlaams Plattelandsbeleidsplan' integraal opgenomen wordt als bijlage bij de beleidsnota. Hierover is evenwel nooit overleg gepleegd op de relevante beleidsniveaus. Inhoudelijk kan de Raad zich terugvinden in het actieprogramma, maar een vorm van prioriteitenstelling ontbreekt.

7.2 De drie sporen van het plattelandsbeleid draaien op kruissnelheid

De Raad stelt vast dat er nu sprake is van 'plattelandsgebieden' en 'overgangsgebieden naar steden'. Er is evenwel niet af te leiden of er waarneembare verschillen zullen zijn tussen beide gebieden. De Raad vraagt dan ook naar een verdere concretisering van de beleidsnota op dat punt.

De Raad onderschrijft de verdere uitbouw van de adviserende rol van het Interbestuurlijke Plattelandsoverleg (IPO). De Raad denkt dat een evaluatie van de werking een nuttige oefening kan zijn om de doeltreffendheid van het IPO te verbeteren.

Het is niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor het Platform voor Plattelandsonderzoek.

Meer aandacht is ook nodig voor de mogelijkheden die het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor het platteland kan bieden.

7.5 Het Vlaamse platteland vaart wel bij de verhoogde bestuurskracht van de lokale besturen

De Raad beschouwt de oprichting van een plattelandsfonds als een grote vernieuwing. De Raad begrijpt dat het de bedoeling is om een apart budget te creëren om de plattelandsgemeenten te helpen. Onder welke modaliteiten (trekkingsrecht, project call) of voor welke thema's (wegen, water, woningen...) is nog niet geweten. De Raad is van oordeel dat vooral de bestuurskracht van de gemeente in rekening moet worden gebracht.

Wat ontbreekt in de redenering is het principe dat de plattelandsgemeenten moeten worden geholpen 'om landelijk te blijven'. Het is niet alleen de bestuurskracht van gemeenten die een probleem vormt, het is in verband met het plattelandsbeleid ook belangrijk dat ze de juiste beslissingen kunnen en willen nemen. Beslissingen die te maken hebben met ruimtelijke kwaliteit, regionale ontwikkeling en duurzaamheid. De Raad is van oordeel dat om de gemeenten hiervoor te helpen niet alleen geld nodig is, maar daadwerkelijke inhoudelijke ondersteuning.